

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Stafnotitie

aan Leden en plv. leden van de vaste commissie voor Financiën
in afschrift aan Leden en plv. leden van de vaste commissies voor Europese Zaken
van Tom van der Lee (GL/PvdA), Mooiman (PVV)
datum 13 juni 2024
onderwerp **Voorstel van de rapporteurs Mooiman en Van der Lee voor de invulling van het mandaat voor het rapporteurschap inzake het aankomend Meerjarig Financieel Kader**
te betrekken bij Procedurevergadering 13 juni 2024

Aanleiding

Tijdens de [strategische procedurevergadering van 19 maart 2024](#) heeft de vaste commissie voor Financiën besloten het thema 'Europees monetair en begrotingsbeleid, met een focus op financiering van het MFK en uitvoering van het herziene SGP' op te nemen op haar kennisagenda voor 2024. De leden Mooiman (PVV) en Van der Lee (GL-PvdA) hebben hierbij aangegeven bereid te zijn als rapporteur op te treden bij dit thema. Deze notitie bevat een voorstel van de rapporteurs voor een mandaat voor de invulling en afbakening van een rapporteurschap gericht op het aankomend MFK, wat vanaf 2028 in werking zal treden. De rapporteurs stellen daarbij voor om de uitvoering van het herziene SGP als een separaat kennisthema te behandelen. De commissie wordt gevraagd in te stemmen met dit voorstel.

Besluit:

De commissie Financiën heeft tijdens de procedurevergadering van 13 juni 2024 ingestemd met:

- het mandaat, zoals hieronder omschreven;
- het aanpassen van de kennisagenda, waarbij de uitvoering van het herziene SGP als een separaat kennisthema zal worden opgenomen.
- de in bijlage 1 beschreven begroting, voor het rapporteurschap aankomend MFK (ten laste van het kennisbudget van de commissie voor Financiën)

1 Actuele situatie aankomend MFK

Uitgaven van de EU

Het Meerjarig Financieel Kader (MFK) vormt het zevenjarige begrotingskader voor de Europese Unie, waarin de maximumbedragen voor de verschillende EU-programma's worden vastgesteld. Het huidige MFK loopt van 2021 tot 2027 en bedraagt voor die zeven jaar 1074 miljard euro. De grootste programma's die gefinancierd worden uit het MFK zijn het landbouwfonds en het cohesiefonds, die elk ongeveer een derde van het EU-budget beslaan. Besluitvorming over het MFK vindt plaats volgens een

bijzondere wetgevingsprocedure, met unanimititeit in de Raad en goedkeuring door het Europees Parlement.

De onderhandelingen over het aankomend MFK, met een verwachte looptijd van 2028 tot 2035, zullen naar verwachting spoedig van start gaan. De Europese Commissie heeft aangekondigd medio 2025 (naar verwachting uiterlijk 1 juli 2025) een eerste voorstel voor het aankomend MFK publiceren.

Ontvangsten van de EU

De EU heeft een aantal eigen middelen om de begroting van de EU te bekostigen: de btw-afdracht, douane-inkomsten en een afdracht op basis van niet-gerecycled plasticafval. In december 2021 heeft de Europese Commissie voorstellen gedaan voor drie nieuwe eigen middelen: de eerste gebaseerd op inkomsten uit de handel in emissierechten (ETS), de tweede gebaseerd op inkomsten die worden gegenereerd door het EU-mechanisme voor koolstofgrenscorrectie (CBAM), en de derde gebaseerd op inkomsten op basis van het percentage restwinsten van multinationals dat onder de EU-lidstaten zal worden herverdeeld in het kader van de OESO/G20-overeenkomst over een herverdeling van heffingsrechten ("pijler 1"). In juni 2023 heeft de Commissie dit pakket aangevuld met een statistische eigen middel, gekoppeld aan bedrijfswinsten. Deze inkomsten worden aangevuld tot het benodigde bedrag met nationale afdrachten berekend op basis van het aandeel van een lidstaat in het Europese BNI. Deze inkomstenkant van de EU-begroting wordt vastgelegd in het Eigen Middelenbesluit. Hierin is tevens ruimte opgenomen tussen de uitgaven en het plafond van wat de EU bij de lidstaten mag opvragen; deze ruimte ('headroom') geeft de garantie aan financiële partijen dat de EU de leningen die de EU aangaat altijd kan afbetalen.

Besluitvorming over het Eigen Middelenbesluit (EMB) vindt plaats met unanimititeit in de Raad, waarna het EMB vervolgens door elke lidstaat volgens zijn nationale procedures wordt geratificeerd. Doorgaans wordt bij besluitvorming over een nieuw MFK, tevens een nieuw EMB overeengekomen. Naar verwachting volgt daarom medio 2025 tevens een voorstel van de Europese Commissie voor een nieuw EMB.

Belangrijke keuzes in het verschiep

Met een nieuw MFK liggen belangrijke keuzes voor. Hierbij kan gedacht worden aan ontwikkelingen die mogelijk leiden tot nieuwe posten op de EU-begroting, zoals EU-uitbreiding, financiële steun aan Oekraïne en het financieren van een toekomstige wederopbouw van Oekraïne, of de hernieuwde focus op strategische autonomie en defensie. Ook bestaande EU-programma's zullen tegen het licht worden gehouden, waarbij bijvoorbeeld de vormgeving en omvang van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en het cohesiebeleid grote invloed hebben op de EU-begroting. Daar komt bij dat vanaf 2028 de terug- en rentebetalingen voor het coronaherstelfonds Next Generation EU zullen aanvangen, wat een groot beslag zal leggen op de EU-uitgaven.

Gevolgen voor de Nederlandse EU-afrachten

In de [voorjaarsnota 2024](#) wordt een sterke stijging van de Nederlandse EU-afrachten voorzien. Deze stijging wordt door het kabinet deels verklaard door de inschatting van de omvang van het Meerjarig Financieel Kader na 2027. In de [Budgettaire Bijlage](#) bij het Hoofdlijnenakkoord tussen de fracties van PVV, VVD, NSC en BBB wordt ingezet op lagere Nederlandse EU-afrachten: 'Het kabinet zal er in de onderhandelingen [...] op inzetten dat de Nederlandse afrachten aan de Europese begroting vanaf 2028 met 1,6 miljard euro minder zullen stijgen dan nu in de meerjarenraming is voorzien. De inzet in de onderhandelingen zal daartoe bestaan uit een combinatie van een acceptabele omvang van het MFK en een voor Nederland acceptabel aandeel in de nationale bijdragen via het eigenmiddelenbesluit.'

Aankomende onderhandelingen

Lidstaten starten naar verwachting in de loop van 2024 met het uitdragen van hun standpunten en prioriteiten. De ervaring van eerdere MFK-onderhandelingen leert dat MFK-onderhandelingen zeer moeizaam en uiterst politiek zijn. Een uiteindelijk akkoord wordt in de loop van 2027 verwacht.

2 Afstemming met andere Kamercommissies

In de Tweede Kamer ligt het voortouw bij de behandeling van het MFK bij de commissie Europese Zaken, terwijl de commissie Financiën het voortouw heeft bij de behandeling van het Eigenmiddelenbesluit. De onderhandelingen over het MFK in de Raad vinden in principe plaats in de Raad Algemene Zaken en de Europese Raad. De Ecofinraad buigt zich over de Eigen Middelen van de EU.

Daarbij heeft een nieuw MFK naar verwachting ingrijpende gevolgen voor EU-programma's waarbij andere Kamercommissies het voortouw hebben. Zo heeft bijvoorbeeld de commissie LNV een rapporteurschap ingesteld dat zich richt op het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) post-2027, met als rapporteurs Jeanet Nijhof-Leeuw (PVV), Laura Bromet (GL/PvdA) en Cor Pierik (BBB).

In dit kader stellen de rapporteurs voor om de commissie Financiën het voortouw te geven bij dit rapporteurschap voor het aankomend MFK, waarbij de commissie Europese Zaken als volgcommissie wordt aangewezen. Om zorg te dragen voor een nauwe samenwerking tussen deze commissies, zal het lid Van der Lee dit rapporteurschap tevens vanuit zijn rol als lid van de commissie Europese Zaken vervullen.

3 Voorstel invulling rapporteurschap

3.1 Doel

Voorgesteld wordt om het rapporteurschap te richten op de hieronder genoemde doelen. Hiertoe gaan de rapporteurs in gesprek met experts, betrokken instellingen en andere stakeholders (paragraaf 3.4 gaat in op mogelijke gesprekspartners).

1. De commissies Financiën en Europese Zaken in staat stellen het Europese onderhandelingstraject over het aankomende MFK tijdig en nauwgezet te volgen en te beoordelen. Hierbij wensen de rapporteurs ook expliciete aandacht te besteden aan de Nederlandse positionering en onderhandelingspositie in dit traject.
2. De informatiepositie van de commissies te versterken door het proces en het Europese krachtenveld inzichtelijk te maken.
3. De commissies in staat stellen om op de juiste momenten te acteren en een positie te kunnen innemen op dit dossier.

De rapporteurs richten zich bij bovenstaande doelen voornamelijk op het proces en zetten zich in om overzicht aan te brengen in de ontwikkelingen op dit dossier. De rapporteurs zullen geen standpunten namens de commissie innemen.

3.2 Duur

Het rapporteurschap zal lopen tot de zomer van 2025, wanneer de Europese Commissie naar verwachting een eerste voorstel voor het aankomend MFK zal publiceren. Hierna kan het rapporteurschap, indien gewenst, worden verlengd.

3.3 Rapportages

De rapporteurs zetten erop in om twee maal een rapportage op te leveren aan de commissies over hun activiteiten. Een tussenrapportage is voorzien voor begin 2025. Medio 2025 volgt de eindrapportage. Deze rapportages zullen worden voorgelegd aan de commissie Financiën, waarbij de commissie Europese Zaken als volggcommissie optreedt.

Naast de reguliere rapportages, overwegen de rapporteurs een 'MFK Roadmap' te ontwikkelen, waarin stapsgewijs wordt weergegeven wat de te verwachten tijdslijnen zijn bij de onderhandelingen over het aankomende MFK.

3.4 Activiteiten

Om de genoemde doestellingen te bereiken stellen de rapporteurs voor om tijdens de duur van dit rapporteurschap in gesprek te gaan met verschillende experts, stakeholders en organisaties.

- De rapporteurs overwegen het rapporteurschap te starten met enkele inhoudelijke voorgesprekken in Nederland. Hierbij kan worden gedacht aan een ambtelijke briefing over het aankomend MFK of een gesprek met Nederlandse onderzoekers (bijvoorbeeld IOB of Clingendael).
- De rapporteurs zetten in op een werkbezoek aan Brussel om te spreken met o.a. de Europese Commissie, het Europees Parlement en andere Europese stakeholders. De insteek hiervan is om informatie op te halen, zicht te krijgen op de Europese ontwikkelingen en informatie uit te wisselen met relevante leden van het Europees Parlement (zoals bijvoorbeeld nog te benoemen rapporteurs op dit dossier binnen het Europees Parlement). De rapporteurs zetten erop in om dit werkbezoek in de tweede helft van 2024 te laten plaatsvinden.
- De rapporteurs stellen daarnaast voor om gebruik te maken van een commissie-breed werkbezoek aan Brussel voor een inhoudelijke gesprek met de Europese instellingen. Tijdens de strategische procedurevergadering van 19 maart 2024 heeft de commissie Financiën reeds het voornemen uitgesproken voor een dergelijk werkbezoek.
- De rapporteurs stellen tot slot voor om op het geëigende moment te spreken met andere nationale parlementen over het MFK, zoals met het Duitse en Franse parlement. Voorgesteld wordt om deze gesprekken digitaal te laten plaatsvinden. De timing en invulling van deze gesprekken zal afhangen van de ontwikkelingen op dit dossier.

Naast deze activiteiten kunnen de rapporteurs, indien gewenst, later voorstellen indienen voor commissie-brede activiteiten voor de leden van de commissies Financiën en Europese Zaken. Hierbij kan gedacht worden aan een gesprek met de verantwoordelijke Eurocommissaris of een ambtelijke briefing. Dergelijke voorstellen zullen separaat aan de commissies worden voorgelegd.